

УДК 334.724.6

Крижановський Р. О.

Християнський гуманітарно-економічний відкритий університет

Пішенін І. К.

Міжнародний університет «Україна»

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено теоретичні питання інноваційного розвитку транспортних підприємств та їх взаємозв'язок з економічними аспектами. У статті наведені теоретико-методологічні засади формування єдиної інформаційної платформи для забезпечення економічної ефективності роботи транспортних підприємств.
Ключові слова: інноваційний розвиток, інформаційна система, транспортні підприємства, економіка.

Вирішення загальнодержавних проблем щодо забезпечення науково-технологічного та інноваційного розвитку економіки, формування національного інформаційного простору і створення національного інформаційного суспільства в Україні тісно пов'язано з процесами переходу світової економіки від виробництва речей, товарів і послуг до економіки знань, інтелекту та інформації.

Для проведення на сучасному рівні наукових досліджень, виробництва конкурентоспроможної продукції та високого рівня розвитку сфери послуг необхідним є застосування науково-технічної інформації, яка як вид інформації охоплює інформацію з областей науки, техніки, технологій, економіки, галузей виробництва та інших сфер суспільної діяльності. Це особливо актуально для забезпечення ефективного використання транспортного потенціалу України.

Постановка проблеми. Сучасний стан створення та використання інформаційного забезпечення інноваційного розвитку транспортних підприємств в Україні свідчить про недосконалість інформаційних технологій державного і недержавного секторів сфери послуг: як при формуванні інформаційних ресурсів, так і забезпеченні доступу до інформаційної мережі. Одним із методів об'єднання зусиль різних транспортних організацій задля формування інформаційної мережі для досягнення єдиної мети є створення інформаційних систем та кооперація в окремих видах діяльності.

Інформаційне суспільство як принципово нова стадія розвитку світової спільноти дає нові можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій. Тобто, сучасний рівень інформаційної, програмно-технологічної та апаратної платформ дозволяє забезпечити функціонування відкритих корпоративних мереж технічної інформації без створення транспортних корпорацій як суб'єкта господарювання. Але для цього потрібні уніфіковані методи виробництва інформаційної продукції і логістичних послуг та механізми управління такою інформаційною мережею. Іншими словами, необхідно створити умови для застосування корпоративних засад у діяльності інформаційних мереж транспортних організацій різних форм власності та підпорядкування з метою забезпечення їх функціонування на системній основі.

Проблеми, що пов'язані з розробленням корпоративних засад розвитку інформаційного забезпечення транспортних підприємств, вимагають поглибленого теоретичного дослідження економічної сутності інформаційної діяльності на інноваційній платформі, аналізу законодавчої бази, визначення передумов та розроблення комплексу методичних принципів, організаційних і економічних меха-

нізмів корпоративних засад формування інформаційних мереж в організації роботи транспортних корпорацій України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що у згаданій сфері плідно працюють українські та зарубіжні науковці. Однак предмет їх досліджень лежить переважно у площині окремих напрямів науково-інформаційної діяльності: функціонуванні мереж і систем обробки та передачі інформації, формуванні окремих складових інформаційних ресурсів, аналітико-синтетичної обробки інформації, тематичного спрямування науково-інформаційної діяльності інформаційних структур, підготовки і підвищення кваліфікації інформаційних кадрів тощо. Цілісний теоретико-економічний аналіз функціонування інформаційних мереж в системі транспортних перевезень на комплексній основі відсутній, що вимагає проведення додаткових досліджень.

Дослідження ролі інформаційної платформи для економічного розвитку транспортних підприємств країни, методів її створення знайшли відображення в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед українських вчених, що внесли вагомий внесок у формування розвитку інформаційної сфери, інформаційне забезпечення науково-технологічного та інноваційного розвитку слід назвати праці В. Глушкова, В. Івашова, Г. Калитича, Б. Кияка, Б. Малицького, Л. Мельника, В. Пархоменка, О. Поповича, В. Соловйова, О. Чубукової та ін.

Серед зарубіжних авторів слід назвати праці Ю. Арського, О. Бурого-Шмар'яна, Г. Воробйова, Н. Вінера, В. Іноземцева, Р. Гиляревського, М. Мак-Люена, П. Отле, А. Чорного, Ю. Шрейдера, Н.К. Хейлз та ін.

Проте дотепер відсутня єдина позиція вчених відносно значення створення сучасного інформаційного простору для транспортних підприємств та розробленні сучасних методів взаємодії інших інформаційних організацій. Досягнення у сфері запровадження корпоративних методів для формування платформи інформаційної мережі, для забезпечення доступу до неї не підтримується розробленням методичних, економічних і організаційних механізмів уніфікації інформаційної діяльності на рівні суб'єктів господарювання у транспортній сфері, що не сприяє ефективності їхньої економічної діяльності.

Транспортним перевезенням сьогодні відводиться роль стимулятора економічного зростання на базі міжнародної спеціалізації, антициклічного засобу для подолання кон'юнктурного падіння економіки [1, с. 37].

Загалом економічна література, як вітчизняна, так і зарубіжна, по визначенню транспортного потенціалу складних економічних систем містить

два паралельні напрямки досліджень. Один з них, представниками якого є Л.В. Діброва [2, с. 114], Ю.В. Макогон [3, с. 294], В. Слюсар [4, с. 87] та інші стосуються опису характеристик конкретних експортерів на різних стадіях розвитку експорту та визначення проблем, з якими вони стикалися. Другий напрямок досліджень, представниками якого можна вважати Ю.В. Василенка [5, с. 70], А.І. Кредісова [6, с. 54], В.Р. Сіденка [7, с. 26], С.І. Соколенка [8, с. 327], А.С. Філіпенка [9, с. 136] та інших, розглядає причинні взаємозв'язки між експортуванням та різними (внутрішніми і зовнішніми по відношенню до системи експортування) факторами.

Головною метою наших досліджень є розробка практичних рекомендацій для інноваційного розвитку транспортних підприємств на основі запровадження корпоративних інформаційних мереж як найбільш перспективних в умовах зростання вартості інформаційних процесів та глобалізації світового інформаційного простору.

Виклад основного матеріалу. Виготовлення конкурентоспроможної транспортної послуги є умовою включення вітчизняних транспортних підприємств у світовий економічний простір. За умови та на основі розробки стратегії просування національного експорту на світовому ринку. Експортний потенціал країни виступає матеріальною основою вказаної стратегії. Така стратегія полягає у формуванні необхідних господарських умов для експортного виробництва окремих галузей економіки країни, а не тільки в нарощуванні обсягів експорту і сприяттві створенню довгострокових конкурентних переваг транспортних підприємств.

Необхідно визначити головні функції інноваційного розвитку транспортних підприємств в умовах здійснення євроінтеграційних процесів.

1. Інтегративна функція. У сучасних умовах основними завданнями інноваційного розвитку транспортних підприємств можуть бути формування сприятливих умов для організації нових транспортних мереж і реалізація інноваційних проектів щодо формування нових напрямів перевезень вантажів. Це зводиться до вирішення взаємозалежних задач по забезпеченню доступу до найбільш ефективних світових транспортних ресурсів. У наших умовах досягнення цих завдань можливо за рахунок розширення обсягу експортних поставок і їх частки у валовому регіональному продукті. Тому збереження і розширення транспортного потенціалу території є в сучасній економічній ситуації одним із головних напрямків розвитку регіональної системи транспортного господарства.

2. Функція стабілізації транспортної системи. Відмінність тенденцій розвитку світового транспортного потенціалу від національного полягає в порівняльній стійкості, тому в умовах кризи в національній економіці транспортні перевезення є стабілізуючою ланкою, що утримує виробництво від повного фінансового краху. Відносно сприятливе економічне становище країни практично цілком забезпечувалось діяльністю транспортних підприємств. За підрахунками фахівців, при відсутності перевезень за кордон обсяг промислового виробництва в країні міг би скоротитися майже на половину порівняно з фактичними показниками. Посилення даної функції менеджменту транспортних підприємств досягається за рахунок збільшення макроекономічної ефективності експортної діяльності, що приводить до збільшення кількості транспортних підприємств.

На наш погляд, реалізація цих функцій системи інноваційного розвитку транспортних підприємств в їхньому повному обсязі досягається лише за умови ефективного і цілеспрямованого управління інформаційним потенціалом.

Організація єдиної інформаційної платформи створює необхідні умови для комплектування окремих баз даних без втрат у якості інформаційного обслуговування. Взаємодія інформаційних мереж різних транспортних корпорацій досягається засобами координації і кооперації. Координація полягає в розподілі комплектування баз даних по видам перевезень.

Кооперація – це об'єднання зусиль у формуванні загальносистемного довідково-пошукового апарату. За умови ведення загальносистемного довідково-пошукового апарату (на першому етапі у вигляді зведеного електронного каталогу) є можливість виключення дублювання у комплектуванні, розширення можливостей організації інформаційного забезпечення при економії трудових і матеріальних витрат. Але це потребує чіткого планування діяльності всіх інформаційних центрів.

Швидке зростання обсягів інформації у традиційній формі все більш ускладнює процеси її зберігання, розповсюдження, пошуку, обліку і використання. Впровадження нових інформаційних технологій дає змогу виробляти, накопичувати і зберігати інформацію в електронній формі більш компактно, розповсюджувати її набагато оперативніше і маніпулювати нею так, як це неможливо в іншій формі. Це обумовлює інтенсивний розвиток електронних інформаційних ресурсів, створення автоматизованих баз даних різного призначення [10; 11].

Проаналізуємо визначення баз даних транспортного підприємства:

1. База даних – сукупність взаємопов'язаних даних, організованих згідно зі схемою бази даних так, щоб з ними міг працювати користувач – замовник.

2. Документальна база даних – база даних, в якій кожен запис відображає конкретний документ, містить відповідну інформацію до нього.

3. Кількісна база даних – документальна база даних, яка містить тільки кількісні описи відповідних перевезень вантажів.

4. Якісна база даних – база даних, у якій представлені описи вантажів по їх якісним характеристикам з особливими умовами перевезень вантажів.

5. Повнотекстова база даних – база даних, що містить повний опис вантажу, що підлягає перевезенню.

6. Електронний каталог – база даних, що містить інформацію, яка є результатом аналітико-синтетичного опрацювання документів і уявляє собою опис та анотацію можливості перевезень.

При формуванні електронних інформаційних ресурсів для транспортного підприємства, принципами запровадження корпоративних інформаційних засад є формулювання технічного завдання, визначення форматів вводу і виводу інформації. Формати інформації розробляються відповідно до завдань, що визначені для даної бази даних, формулюються розробником, при цьому логічно враховуються загальноприйняті у світі формати платформ електронних інформаційних ресурсів.

Однією з найважливіших передумов запровадження корпоративних засад інформаційного забезпечення інноваційного розвитку транспортних підприємств є створення відповідного корпоративного інформаційного простору. Саме такий інфор-

маційний простір є основою, що забезпечує належне застосування всіх інформаційних ресурсів у транспортній сфері.

Виходячи із завдань інноваційного розвитку економіки, інформаційні ресурси необхідно формувати з метою інформаційного забезпечення таких напрямів інноваційної діяльності, а саме:

- для інформаційного забезпечення формування і реалізації державної інноваційної політики розвитку підприємництва;
- для інформаційного забезпечення інноваційного циклу транспортного підприємства;
- впровадження інновацій і паралельно з цими процесами повинна забезпечуватися професійна підготовка кадрів.

Аналіз результатів формування інформаційних ресурсів транспортних підприємств, інформаційного забезпечення користувачів за напрямами робіт з перевезення вантажів показує, що інформаційні потреби розподілені за досить широким спектром галузевих і міжгалузевих проблем транспортної сфери.

Інформаційний контур – це інформаційно-технологічне оброблення інформації та забезпечення охоплення всіх напрямів інформаційної діяльності. Науково-методичною основою функціонування інформаційного контуру є процес аналітичного оброблення інформації як на стадії формування інформаційних ресурсів, так і на стадії інформаційного забезпечення користувачів за всіма напрямками діяльності транспортного підприємства.

Логічний контур – це логічно-маркетингова система вивчення та оброблення інформаційних потреб користувачів і організація задоволення цих

потреб. Науково-методичною основою функціонування логічного контуру інформаційної мережі є інформаційно-пошукова система, що налаштована на пошук інформації відповідно до семантики запитів. Базується вона на застосуванні визначених класифікаторів, технологічних процесів підготовки інформаційної продукції за послугами транспортного підприємства у зворотному зв'язку.

Висновки та пропозиції. Формування підходів до встановлення корпоративних відносин між учасниками процесу інформаційного забезпечення на основі узгоджених форм взаємодії дозволяє проєктувати мережу відкритого типу як для формування розподілених і інтегрованих інформаційних ресурсів, так і для корпоративного інформаційного забезпечення. Це дозволить ліквідувати розриви в інформаційному забезпеченні інноваційного циклу транспортних підприємств для ефективного використання ресурсного потенціалу.

Формування корпоративної інформаційної мережі транспортних підприємств дасть можливість забезпечення:

- інтегрованого підходу до формування інформаційних ресурсів транспортного підприємства;
- доступу до корпоративних інформаційних ресурсів всіх заінтересованих користувачів;
- транспортних послуг і трансферу технологій при здійсненні інноваційних процесів;
- інформаційно-аналітичної підтримки процесів прийняття управлінських рішень;
- розвитку національного ринку інформаційної продукції та послуг, пов'язаних з інтеграцією національних транспортних ресурсів у світовий інформаційний простір.

Список літератури:

1. Коломієць В. В. Експортний потенціал регіону і його зовнішньоекономічна діяльність (на прикладі Черкаського регіону): дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 Коломієць Володимир Васильович. – К. 2005. – 165 с.
2. Диброва Л.В. Експортний потенціал АПК України: дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02 / Диброва Любов Васильевна. – К., 1997. – 196 с.
3. Мазуренко В. П. Державне регулювання зовнішньої торгівлі в Україні / В. П. Мазуренко // Актуальні проблеми економіки. – 1999. – № 15. – С. 54-60.
4. Розвиток ринкових відносин в АПК України: зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Слюсар. – К.: Навч. кн., 2001. – 144 с.
5. Василенко Ю. В. Структурні зміни в експортній діяльності України / Ю.В. Василенко // Економіка України. – 1998. – № 7. – С. 70-79.
6. Кредисов А. І. Конкурентоспроможність країни та стратегія просування її на експорт на світовому ринку / А.І. Кредисов, О.Г. Дерев'яно // Економіка України. – 1997. – № 5. – С. 54-61.
7. Сіденко В. Р. Експортна стратегія України / В.Р. Сіденко // Діловий вісник. – 1994. – № 6. – С. 26-31.
8. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України / Соколенко С.І. – К. : Логос, 1999. – 566 с.
9. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / Філіпенко А.С. – К. : Академвидав, 2004. – 207 с.
10. Арский Ю. М. Информационные ресурсы ГСНТИ для реализации инновационной политики / Арский Ю. М., Цветкова В. А., Яшукова С. П. // Научно-техническая информация. – 2011 – Сер. 1, № 2. – С. 1-6.
11. Громов Г. Р. Национальные информационные ресурсы: проблемы промышленной эксплуатации / Г. Р. Громов. – М. : Наука, 1985. – 240 с.

Крижановский Р. А.

Христианский гуманитарно-экономический открытый университет

Пищенко И. К.

Международный университет «Украина»

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

Исследованы теоретические вопросы инновационного развития транспортных предприятий и их взаимосвязь с экономическими аспектами. В статье представлены теоретико-методологические основы формирования единой информационной платформы для обеспечения экономической эффективности работы транспортных предприятий.

Ключевые слова: инновационное развитие, информационная система, транспортные предприятия, экономика.

Kryzhanovsky R. A.

Humanitarian Christian Open University of Economics

Pishenin I. K.

Department of International University «Ukraine»

ECONOMIC ASPECTS OF INNOVATION DEVELOPMENT OF TRANSPORT SERVICES

Summary

Theoretical issues of innovation development of transport companies and their connection with economic aspects. In the article the theoretical and methodological principles of formation of a unified information platform for the economic efficiency of transport services.

Key words: innovation development, information systems, transport, economy.

УДК 331.1

Кравець І. М.

Куклюк В. С.

Хмельницький національний університет

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена обґрунтуванню теоретичних засад мотивації управлінського персоналу як складової стратегії розвитку підприємства з метою підвищення результативності управлінської праці.

Ключові слова: управління, управлінський персонал, мотивація, підприємство, стратегія.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни, що відбуваються в суспільно-політичному й економічному житті України, реформування всієї системи виробничих відносин вимагають створення принципово нової системи управління персоналом. Актуальними на сьогодні є розробка й впровадження систем стимулювання керівних кадрів як найбільш діючого каталізатору в підвищенні трудової активності, сприянні в досягненні особистих цілей і цілей підприємства.

Сьогодні, у час швидких змін, високої конкурентної боротьби будь-яке підприємство повинне бути високо адаптивним, готовим змінюватись відповідно до зовнішнього оточення. Можливість такої адаптивності дає підхід до мотивації управлінського персоналу як складової стратегії підприємства. Такий підхід до формування системи мотивації управлінських кадрів полягає у формуванні комплексної системи мотивації управлінців, розробці комплексу рекомендацій (кроків) з підвищення їхньої мотивації, послідовна, поетапна реалізація яких і забезпечить у довгостроковій перспективі бажані результати. У той же час, підприємства, що не мають стратегічного бачення питань мотивації управлінців, які підходять до них з точки зору короткочасного вирішення, приречені до невдачі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення зарубіжної та вітчизняної спеціальної літератури, яка присвячена теорії й методології мотивації персоналу, стратегічному менеджменту персоналу, практичним аспектам управління мотивацією персоналу, свідчить про безсумнівний інтерес вчених до даної проблеми. Багатогранно і ґрунтовно питання мотивації персоналу викладені в працях І. Ф. Беляєвої, М. А. Волгіна, С. С. Занюка, Є. П. Ільїна, А. М. Колота, Т. І. Лепейко, В. М. Лисюка, В. П. Рожина, Л. С. Ситника, а також В. Врума, Ф. Герцберга, Е. Лоулера, А. Маслоу, Л. Портера, та ін. Але в економічній літературі сьогодні проблема мотивації персоналу

недостатньо розглянута з позиції стратегічного управління підприємством, тоді як практика менеджменту диктує нові умови розвитку підприємств, пов'язані з необхідністю їх адаптивності й конкурентоспроможності.

Постановка завдання. Обґрунтування теоретичних засад мотивації управлінського персоналу як складової стратегії розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Мотивація управлінського персоналу займає одне з ключових місць у системі внутрішнього управління підприємством. Вона доповнює адміністративне управління, що полягає в розробці і виконанні планових завдань, посадових та інших інструкцій, методичних положень і вказівок, наказів, розпоряджень і являє собою непряме, опосередковане управління через інтереси управлінців з використанням специфічних форм і методів забезпечення їх матеріальної і моральної зацікавленості щодо праці, у досягненні високих її результатів.

Мотивація являє собою процес впливу на спонукальні чинники людини, під дією яких в неї виникає потреба працювати так, щоб сприяти досягненню цілей організації. В сучасних умовах господарювання підприємства намагаються забезпечити себе мотиваційним персоналом, що означає мати працівників, орієнтованих на досягнення цілей організації. Добре спланована система мотивації дозволяє суттєво підвищувати ефективність роботи персоналу, збільшувати обсяги продажу, покращувати виробничий процес та обслуговування клієнтів, без особливо великих матеріальних затрат з боку компанії. Адже, коли працівник виконує свої посадові обов'язки з повною самовіддачею і його цілі саморозвитку включають розвиток підприємства загалом, тоді коефіцієнт корисної дії зростає в декілька разів.

Про мотивування управлінців можна говорити у тому випадку, якщо в них є бажання докласти зусиль для досягнення стратегічних цілей підприємства, що дозволить задовольнити власні